

Akčný plán

na podporu hospodárskeho rastu

v Prešovskom samosprávnom kraji

Iniciatíva Catching-up Regions IV. (CuRI IV.)

Finálna verzia - január 2022

Súhrn

Navrhovaný Akčný plán vychádza z potrieb a kompetencií Prešovského samosprávneho kraja (PSK), ako aj z predchádzajúcich úspešných aktivít realizovaných v rámci CuRI. Cieľom návrhu je podporiť inkluzívny hospodársky rast vytvárajúci kvalitné pracovné miesta v regióne podporovaním rastu produktivity v nasledujúcich faktoroch:

- **Ľudia.** Kvalitné vzdelávanie je predpokladom pre vytváranie dobrých pracovných miest. Je potrebné zlepšiť kvalitu stredoškolského vzdelávania a celoživotného vzdelávania, čo odomkne potenciál pracovnej sily vrátane potenciálu marginalizovanej rómskej komunity (MRK) v prospech miestneho trhu práce.
- **Infraštruktúra.** Správa údajov, riešenie infraštruktúry cestovného ruchu. Vývoj lokálnych decentralizovaných riešení pre zásobovanie vodou a infraštruktúru a služby v oblasti odpadových vôd v rámci regiónu. Tieto riešenia by mali byť udržateľnejšie pre príjemcov a mali by mať oveľa menšiu uhlíkovú stopu.

Úvod

Základnou prioritou PSK je podpora inkluzívneho a udržateľného hospodárskeho rastu. Prešovský kraj má najvyšší počet najmenej rozvinutých okresov (NRO¹) s vysokou mierou nezamestnanosti, silnou migráciou pracovnej sily, únikom mozgov a starnúcou populáciou zo všetkých slovenských regiónov. Mnohé investície majú nižšiu pridanú hodnotu, nezaručujú dobré mzdy a ich udržateľnosť je často otázná v kontexte technologických zmien.

Zdôrazňujeme potrebu inkluzívneho rastu. Naším cieľom je zlepšiť **životné podmienky** rodín, mladých rodín, seniorov a rómskej komunity.

V Prešovskom kraji žije komunita s viac ako 130 000 Rómami, z ktorých veľká časť je marginalizovaná bez prístupu k adekvátnemu vzdelaniu, základnej infraštruktúre a trhu práce. Táto komunita predstavuje skupinu pracovnej sily, ktorá je jedným z rozvojových potenciálov regiónu a je nevyhnutné zvýšiť jej aktívnu účasť na trhu práce.

¹ Ako je definované v zákone č. 336 /2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov.

Ako sa uvádza v Programe hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja² (PHSR PSK), našou víziou regionálneho rozvoja je:

„Konkurencieschopný región atraktívny pre zachované a zodpovedne spravované prírodné a kultúrne bohatstvo kraja s **kvalitnou infraštruktúrou** pre prácu, podnikanie a bývanie občanov, ktorí neodchádzajú z regiónu, ale aktívne hľadajú cesty sociálneho, kultúrneho a ekonomického zhodnocovania potenciálu svojho územia a podieľajú sa tak na **skvalitňovaní životných podmienok** všetkých obyvateľov kraja bez rozdielu príslušnosti k národnosti, vekovej alebo vzdelanostnej úrovne, zdravotného stavu či pohlavia.“

V súlade s programovacími dokumentmi širšej územnej pôsobnosti platnými pre Slovenskú republiku (SR) a EÚ, bolo pre územie Prešovského kraja **zadefinovaných 8 tematických oblastí rozvojového potenciálu**. Tie sa budú realizovať prioritne v období rokov 2015 – 2022 a budú naplňovať víziu rozvoja PSK:

- podnikanie a inovácie,
- cestovný ruch,
- technická infraštruktúra,
- vzdelávanie,
- sociálne služby a zdravotná starostlivosť,
- efektívne služby verejnosti pre inkluzívny život vyššej kvality a vyššej účasti,
- rozvoj kultúrneho a kreatívneho potenciálu regiónu,
- starostlivosť o životné prostredie.

Prierezovými prioritami sú podpora hospodárskeho rastu, podpora zamestnanosti a inkluzívnej spoločnosti, ktoré sa budú uplatňovať v hodnotiacich kritériách pre výber oprávnených aktivít, resp. projektov na naplňovanie jednotlivých opatrení a špecifických cieľov PHSR PSK.

Medzi hlavné prekážky súvisiace s vykonávaním aktivít na plnenie jednotlivých opatrení berieme do úvahy nasledovné:

- nesúlad medzi národnou hospodárskou politikou a potenciálom Prešovského kraja, nedostatočné zameranie národných a regionálnych politík na rozvoj hospodárskeho potenciálu,
- nedostatočná správa a zdieľanie priestorových informácií pre verejnosť,
- nedostatočná integrácia členov MRK na trhu práce a nedostatočná životná úroveň MRK,
- nedostupné centralizované riešenia dodávok pitnej vody a infraštruktúry odpadových vôd v menších obciach, lokálne decentralizované riešenia, ktoré je potrebné dôkladnejšie zvážiť vo fáze štúdií uskutočniteľnosti vývoja projektu,
- nevyužitý investičný potenciál cestovného ruchu v menších regiónoch a perspektívne turistické destinácie v blízkosti chránených oblastí,
- rozdiely medzi učebnými osnovami základných a stredných škôl a potrebami trhu práce, nedostatočná spolupráca medzi sektorom vzdelávania, výskumu a komerčných odvetví.

² https://www.po-kraj.sk/files/dokumenty/Rozvojove-dokumenty-PSK/PHSR_PSK_2014-2020/phsr_psk_2014-2020_en_strucna-verzia.pdf

Vybrané prioritné oblasti boli rozpracované do podrobných odporúčaných aktivít na základe výsledkov CuRI I., CuRI II. a CuRI III.:

- podpora rozvoja, rozširovania a zlepšovania kvality správy a zdieľania priestorových dát,
- integrácia a zlepšovanie životnej úrovne MRK pokračujúcou podporou obcí,
- rozvoj a dodávky cenovo dostupnejších a udržateľnejších decentralizovaných dodávok pitnej vody a nakladania s odpadovými vodami v odľahlých oblastiach okresu Snina, ktoré budú slúžiť ako vzor pre ďalšie podobné oblasti v celom regióne a krajine,
- rozvoj endogénneho potenciálu v cestovnom ruchu v pilotnom regióne Snina vybudovaním chodníka v Poloninách,
- zvyšovanie kvality stredoškolského odborného vzdelávania v Prešovskom kraji.

Navrhovaný akčný plán pre fázu IV pozostáva z aktivít v štyroch oblastiach. Nasledujúca tabuľka sumarizuje rozvojový potenciál, hlavné prekážky a cieľ pre každý komponent:

	Potenciál	Bariéra/výzva	Komponent
I	Ochota systematicky pristupovať k rómskej problematike v prostredí PSK, potenciálna spolupráca s inými samosprávnymi kraji, ktoré sa zaoberajú tou istou otázkou; podpora pre obce.	Nízka životná úroveň komunity MRK, slabá integrácia medzi rómskymi a nerómskych komunitnými členmi.	Zlepšenie integrácie marginalizovaných Rómov. Pokračujúca podpora obcí s rómskym obyvateľstvom v regióne.
II	Zlepšené životné podmienky a potenciál v rozvoji cestovného ruchu v okrese Snina.	Legislatívne prekážky, obmedzený prístup k financovaniu, nedostatok základnej infraštruktúry na rozvoj podnikateľských aktivít a zvyšovanie kvalitatívnych životných podmienok miestnych obyvateľov.	Pilotovanie projektovania a výstavby základnej environmentálnej infraštruktúry v okrese Snina.
III	Atraktívne podmienky pre rozvoj cestovného ruchu a miestnych MSP.	Slabý prístup k financiám, nízke investície do infraštruktúry cestovného ruchu.	Rozvoj cestovného ruchu a posilnenie atraktivity Poloniny Trail.
IV	Kvalitná pracovná sila pre pracovné miesta s vyššou pridanou hodnotou s dobrými mzdami.	Nesúlady medzi dopytom trhu a ponukou školských vzdelávacích programov.	Lepšia kvalita vzdelávania v oblasti odborného vzdelávania a prípravy. Zvyšovanie kvality vzdelávacieho prostredia.

Komponenty CuRI IV.

Komponent I. Zlepšenie integrácie marginalizovaných Rómov (MRK)

V PSK žije približne 30 % slovenskej rómskej populácie (čo je asi 130 000 obyvateľov). Počas CuRI II. a CuRI III. boli pilotné aktivity realizované v šiestich obciach vrátane rómskych komunít (Dlhé Stráže, Ostrovany, Varhaňovce, Čičava, Varadka a Krivany). Aktualizovali sa rozvojové plány 6 obcí, tím pre komponent MRK v PSK pomáhal obciam pri príprave zoznamu projektov a po ich vyhodnotení a stanovení priorít boli pripravené investičné balíky pre každú zo 6 obcí. V októbri 2020 vyhlásilo Ministerstvo vnútra (MV) špeciálnu integrovanú výzvu.

V rámci CuRI III. pokračovala podpora pre 6 pilotných komunít a bude predĺžená aj počas CuRI IV. až do predloženia všetkých oprávnených žiadostí. Interný tím PSK bude zohrávať komunikačnú, koordinačnú a propagačnú úlohu a bude tiež identifikovať zdroje financovania (EŠIF, vlastné zdroje PSK) na investičné projekty, ktoré neboli zahrnuté do pôvodnej integrovanej výzvy pre pilotné obce. Svetová banka poskytne technické vstupy do projektovej dokumentácie pre žiadosti o financovanie z EŠIF a styk s ministerstvami (ako je MV) a inými národnými agentúrami (ako je Úrad splnomocnenca) s cieľom nájsť riešenia problémov, s ktorým sa stretávajú obce a regionálny orgán.

Výzvy, ktorým MRK čelí, sú dobre zdokumentované, od zlých životných podmienok, nízkej úrovne zamestnanosti, nízkych výsledkov vzdelávania, atď. Pri riešení týchto výziev si rôzne úrovne vlády a iní rozvojoví partneri vyžadujú koordinovaný prístup, pretože tieto výzvy sú často vzájomne prepojené. V tomto dokumente sa odporúčajú štyri intervenčné oblasti na podporu integračných opatrení MRK získaných počas trvania tohto komponentu ako súčasť SK CuRI. V dokumente sa navrhuje dvojité zameranie, ktorého cieľom je riešiť niektoré systémové výzvy pri zachovaní zamerania na praktické aplikovanie a implementáciu. Nič nenasvedčuje tomu, že navrhované intervenčné oblasti sú všeliakom na výzvy MRK, ale skôr progresívnym prístupom k riešeniu niektorých z týchto ťažko riešiteľných výziev. Navrhované intervenčné oblasti sú i) integrovaná investičná výzva na podporu poskytovania základných služieb v pilotných obciach; ii) posilnenie sociálnych podnikov s cieľom zlepšiť pracovné príležitosti pre marginalizované a zraniteľné skupiny; iii) zlepšenie prístupu k udržateľnému priestrešiu a iv) rozšírenie "mäkkých" investícií tak, aby zahŕňali domácu starostlivosť o dočatá.

Každá z intervenčných oblastí h je podrobne opísaná nižšie.

Aktivity a výstupy:

1. Integrované investičné balíky na podporu poskytovania základných služieb v pilotných obciach:

Vyhlasenie o probléme:

Investície zamerané na poskytovanie základných služieb v súčasnosti spravujú rôzne ministerstvá³ a riadiace orgány (RO), kritériá oprávnenosti a podmienky s nimi spojené sa často líšia. Ich vydávanie je tiež riadené odlišne – podľa harmonogramu RO, namiesto toho, aby sa zohľadňoval aspekt implementácie. Tieto aktuálne skutočnosti sťažujú obciam proces podávania žiadostí a výrazne zvyšujú transakčné náklady, pretože túto funkciu je často potrebné outsourcovať. Navyše, obce sú nie vždy schopné čo najefektívnejšie časovo plánovať stavebné programy, napr. zdroje na cestu a chodníky môžu byť k dispozícii pred zdrojmi na sanitáciu.

Odporúčaný prístup:

Podpora PSK a pilotných obcí pri príprave investičných balíkov, ktoré prijímajú komplexný a integrovaný prístup k riešeniu integračných otázok ľudí z marginalizovaných rómskych komunít (MRK). Vychádza zo súbežných záväzkov s Úradom vlády (predpokladaný sprostredkovateľský orgán) a Úradom splnomocnenca a Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny pri navrhovaní programu Slovensko a jeho budúcich výzvach s cieľom konsolidovať investície zamerané na poskytovanie základných služieb (cesty, chodníky, sanitácia, školy, komunitné centrá, atď.) ako aj podpora mäkkých investícií, aby sa zabezpečilo, že konsolidovaný investičný balík sa využije pre obce, najmä malé obce, ktoré sa objavujú v Atlase rómskych komunít.

Podpora bude zahŕňať: i) podporu pilotným obciam pri príprave integrovaných investičných balíkov; ii) technické preskúmanie a pripomienky k technickým dokumentom vypracovaných obcami; iii) súbežné zbieranie skúseností na základe posúdenia predchádzajúcich pokusov o dosiahnutie integrovaných/komplexných výziev na Slovensku v predchádzajúcich programových obdobiach a čerpanie z medzinárodných osvedčených postupov a príležitostí partnerského vzdelávania z iných krajín, ktorým sa podarilo prejsť na integrovanejšie štruktúry financovania základnej infraštruktúry.

³ Napr.: Voda, sanitácia, cesty a chodníky, atď. pre obce, ktoré sa objavujú v Atlase rómskych komunít - Ministerstvo vnútra. Cesty, chodníky pre obce nad 2000 osôb – IROP/MIRRI; Nakladanie s pevným odpadom – Ministerstvo životného prostredia, EnviroFund.

Aktivity a výstupy:

Aktivity PSK:

- naďalej žiadať o finančný príspevok pre šesť pilotných obcí

Časový plán: marec 2022 – apríl 2023

- usilovať sa o financovanie ďalších projektov (základné školy, školské zariadenia pre šport/telocvične, ihriská, rekonštrukcia obecných budov) z grantov PSK alebo z Regionálnej integrovanej územnej stratégie PSK v novom programovom období (po schválení povinného spolufinancovania príslušnými zastupiteľstvami)

Časový plán: marec 2022 – apríl 2023

- pomoc šiestim pilotným obciam v komunikácii s verejnými subjektmi (Okresný úrad – Odbor starostlivosti o životné prostredie, Slovenský pozemkový fond a pod.)

Časový plán: marec 2022 – apríl 2023

- realizácia schválených projektov v pilotných obciach Agentúrou regionálneho rozvoja (ARR) zriadenou zo strany PSK

Časový plán: marec 2022 – apríl 2023

- podporovať proces realizácie projektu v pilotných obciach, ktoré nevyužívajú služby ARR

Výstupy Svetovej banky budú zahŕňať: i) technické vstupy a pripomienky k investičným balíkom, ako aj technické dokumenty; ii) prezentovanie skúseností získaných z predchádzajúcich pokusov o konsolidované prístupy k financovaniu základnej infraštruktúry a iných integračných projektov MRK, najmä v obciach Atlasu rómskych komunít; iii) 2 stretnutia na výmenu poznatkov systémom peer to peer.

2. Sociálne podniky

Vyhlasenie o probléme:

Miera nezamestnanosti ľudí z MRK je porovnateľne vyššia ako u ľudí mimo týchto komunít. Dôvody sú rôzne a súvisia so zlou úrovňou dosiahnutého vzdelania, zlou lokalitou

vo vzťahu k pracovnými príležitosťami, diskrimináciou na trhu práce⁴ a nevytvorenou organizačnou kultúrou v rámci MRK. Navyše, trh práce nie je vždy zameraný na absorbovanie zamestnancov z MRK, keďže takéto MRK majú obmedzené možnosti vstupu do formálnej práce. Jednou z odpovedí na tieto výzvy je založenie sociálnych podnikov (SP) zameraných na poskytovanie služieb/produktov a dotovaných s cieľom uľahčiť zamestnanosť marginalizovaných, zraniteľných a vylúčených komún. Preto majú MSP dvojaký cieľ - prispievať k hospodárstvu ako životaschopné podniky a riešiť chronickú a dlhodobú nezamestnanosť marginalizovaných skupín. Legislatívny režim pre SP je však zložitý a so značnými medzami. Okrem toho, systém dotácií nepokrýva všetky náklady potrebné na efektívnu prevádzku SP.

Sociálne podnikanie je novou oblasťou aktivít PSK zameraných na riešenie lokálnych alebo regionálnych problémov na trhu práce. Špecifická implementácia je ovplyvnená miestnymi sociálno-ekonomickými podmienkami a stavom trhu práce. V prípade sociálneho podnikania ide o podnik s prioritnými sociálnymi cieľmi, kde sú hospodárske prebytky znovu investované do podnikania, slúži na rozvoj miestnej komunity a vytváranie aspoň dočasných pracovných miest pre dlhodobo nezamestnaných, sociálne znevýhodnených, zdravotne znevýhodnených, ľudí z MRK a iných uchádzačov o zamestnanie zo znevýhodneného prostredia (dlhodobo nezamestnaní, nezamestnaní nad 50 rokov, atď.).

Klaster sociálnej ekonomiky PSK je systémový nástroj na podporu sociálneho hospodárstva na regionálnej a subregionálnej úrovni navrhnutý tímom PSK. Klasterom rozumieme súbor aktivít, ktorými PSK špecificky podporuje a stimuluje rozvoj sociálneho hospodárstva na svojom území. Klaster tiež vytvára podnikateľské a sociálne priaznivé prostredie podporujúce všetky formy spolupráce a inovácií v rámci regiónu s cieľom udržateľnosti a konkurencieschopnosti organizácií a firiem v podmienkach sociálnej ekonomiky na Slovensku.

Skúsenosti získané z CuRI III. o opatreniach zameraných na zlepšenie integrácie MRK naznačujú potrebu integrovaných riešení.

Odporúčany prístup:

Z predbežných hodnotení vyplýva, že intervencie na zlepšenie prostredia SP zahŕňajú súčasne uľahčenie procesov ich zakladania a zároveň prísne posudzovanie pri testovaní uskutočniteľnosti plánovaných SP; objasnenie a posilnenie regulačného prostredia, napr.

⁴ Pozri napr. tu:

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/648778/IPOL_STU\(2020\)648778_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/648778/IPOL_STU(2020)648778_EN.pdf)

pokiaľ ide o 6 % obstarávanie zamerané na SP, objasnenie dopadov DPH a štátnej pomoci pre SP, rozšírenie definície kvalifikovaných SP; prehodnotenie režimu dotácií s cieľom poskytnúť dostatočné zdroje pre základné služby potrebné na udržanie SP. Prostredníctvom podpory regionálneho orgánu budú poznatky, výsledky a odporúčania zdieľané s Úradom splnomocnenca a Ministerstvom práce, sociálnych vecí a rodiny (MPSVR) s cieľom informovať o budúcich vylepšeniach súčasného režimu fungovania SP. Svetová banka bude naďalej podporovať PSK a obce pri zakladaní SP, čo bude zahŕňať technické a strategické odborné znalosti o kľúčových faktoroch, ktoré je potrebné zvážiť pri určovaní životaschopnosti a príprave investičných projektov. Svetová banka bude zároveň čerpať z medzinárodných príkladov zlepšenia spôsobov zamestnávania marginalizovaných skupín a pokračujúcej podpory na udržanie a rozširovanie SP a nadviazanie kontaktov s národnými ministerstvami a agentúrami s cieľom posunúť vznikajúce návrhy za účelom zjednodušenia zakladania SP a ich prevádzkového prostredia.

Aktivity a výstupy:

Aktivity PSK:

- organizovanie stretnutí manažérov sociálnych podnikov s cieľom vytvárania sietí a výmeny skúseností
Časový plán: marec 2022 – apríl 2023
- organizovanie školení a poskytovanie poradenstva v oblastiach definovaných sociálnymi podnikmi
Časový plán: marec 2022 – apríl 2023
- stimulovanie verejného obstarávania s cieľom umožniť aktérom sociálneho hospodárstva zúčastňovať sa na procese verejného obstarávania
Časový plán: marec 2022 – apríl 2023
- rokovania s ďalšími sociálno-ekonomickými partnermi a partnermi verejnej správy
Časový plán: marec 2022 – apríl 2023
- propagácia projektov, aktivít a iniciatív v oblasti sociálnej ekonomiky kanálmi PSK (sociálne stránky, miestna televízia, newsletter, noviny PSK atď.)
Časový plán: marec 2022 – apríl 2023

Výstupy budú zahŕňať: i) podporu PSK a pilotných obcí pri príprave žiadostí o SP; ii) preskúmanie a pripomienkovanie technických dokumentov; iii) prezentovanie globálnych skúseností získaných z postupov alternatívneho zamestnávania marginalizovaných komunít a udržiavaním/rozširovaním SP, iv) odporúčaniami o opatreniach na zlepšenie súčasného prostredia SP.

3. Podpora pre adekvátne prístrešie

Vyhlásenie o probléme:

Potreby prístrešia pre ľudí z MRK, ktorí žijú v segregovaných osadách, zostávajú do značnej miery nenaplnené. Mnohí žili a naďalej žijú v chatrčiach (napríklad v Ostrovanoch). Z Atlasu rómskych komunít 2019 vyplýva, že v koncentráciách mimo obce žije 57 139 ľudí z MRK a 150 107 ľudí z MRK žije v osadách na okrajoch obce, z ktorých mnohí žijú v nehumánnych podmienkach. Nevýraznú reakciu na túto výzvu možno pripísať viacerým dôvodom, z toho najvýraznejším je nevysporiadané vlastníctvo pôdy v osadách (označované ako nevysporiadané pozemky), výklad pravidiel 3D⁵ spôsobom, ktorý zakazuje investície do prístrešia v týchto segregovaných osadách a neochota miestnych vlastníkov pôdy predávať dobre umiestnenú pôdu ľuďom z MRK, čo im bráni v odchode z týchto osád. Uskutočnilo sa niekoľko iniciatív vedených na vnútroštátnej úrovni na riešenie týchto prekážok, ako napríklad Národný projekt na vysporiadanie pozemkov pod gesciou Úradu splnomocnenca, vyhlásenie investičných výziev na prístupné bývanie, niektoré iniciatívy v oblasti samostavby atď. Tieto opatrenia však nevedli k viditeľnému rozsiahlemu riešeniu problému.

Odporúčaná prístup:

V PSK sa dve obce (Varadka a Čičava) rozhodli pripraviť projekty na zabezpečenie adekvátneho prístrešia pre časť svojho obyvateľstva v rámci CuRI III. Z rôznych dôvodov, vrátane nedostatku dostupnej pôdy, zostávajúce štyri obce nemohli napredovať v otázke prístreškov. Skúsenosti z CuRI II a CuRI III v PSK stále ukazujú, že je potrebné: i) zlepšenie výkonnosti iniciatív pozemkového osídlenia a zlepšenie tempa, akým možno pozemky v rámci osád MRK vysporiadať s identifikáciou vhodných nových pozemkov pre potenciálne novú výstavbu; ii) preskúmanie režimu dotácií/podpory bývania s cieľom zaviesť viac podporných balíkov na strane dopytu (ako sú dotácie na nájomné zamerané na spotrebiteľa bývania), podpora schém samostavieb; iii) pokračujúca podpora PSK a 6 pilotných obcí pri riešení problémov s pozemkami a bývaním v rámci ich oblasti jurisdikcie.

Aktivity a výstupy:

Aktivity PSK:

⁵ 3D sú Desegregácia, Degetoizácia a Destigmatizácia. Tieto sú podrobne opísané v Metodickom výklade pre efektívne uplatňovanie princípov desegregácie, degetoizácie a destigmatizácie dostupných na https://www.minv.sk/swift_data/source/romovia/publikacie/metodicky-vyklad.pdf

- predkladanie žiadostí a implementácia projektov na riešenie nepriaznivej bytovej situácie v MRK v pilotných obciach

Časový plán: marec 2022 – apríl 2023

- pomoc šiestim pilotným obciam pri pozemkovom vysporiadaní (konzultácie s Odborom majetku a investícií Úradu PSK, komunikácia so Slovenským pozemkovým fondom a stavebným úradom)

Časový plán: marec 2022 – apríl 2023

- podpora svojpomocného bývania v rómskych komunitách prostredníctvom stavebných koordinátorov vo vybraných obciach

Časový plán: marec 2022 – apríl 2023

Aktivity a výstupy Svetovej banky budú zahŕňať strategickú a technickú podporu PSK a akejkolvek pilotnej obci, ktorá implementuje intervencie v oblasti bývania, o čom svedčia priebežné monitorovacie správy a podporované zo strany PSK (GIS).

4. Mäkké investície

Vyhlásenie o probléme

Environmentálne faktory, najmä v prvých 1000 dňoch života, ovplyvňujú kognitívny, sociálny, emocionálny a iný vývoj a fungovanie mozgu. Dojčatá z MRK majú obmedzenú environmentálnu stimuláciu v kritickom veku (medzi narodením a materskou školou), čo vedie k slabému akademickému a sociálnemu výkonu. Matky / rodičia z MRK, z ktorých mnohé majú svoje prvé dieťa v tínedžerskom veku, nemajú dostatočné zručnosti na starostlivosť o deti a potrebnú podporu a pre mnohých je účasť na pracovnej sile brzdená povinnosťami súvisiacimi so starostlivosťou o deti. Na riešenie tohto problému je okrem iného potrebná dlhodobá komunitná kapacita, ktorá nie je vždy ľahko dostupná v malých obciach. Toto je zvyčajne úloha, ktorú najlepšie zohrávajú subjekty organizácií verejnej spoločnosti.

Každodenná práca s MRK všetkých vekových kategórií v rôznych oblastiach (vzdelávanie, bývanie, sociálna oblasť, duchovná služba) zároveň vedie k pozitívnej sociálnej zmene a následne k aktívnej inklúzii členov z týchto komunit do väčšinového obyvateľstva. Preto je dôležité rozšíriť implementáciu mäkkých projektov a projektov pomoci profesiám (matky predškolákov, pedagogickí asistenti, lektori, mentori, komunitní a pastorační asistenti atď.), ktoré majú pozitívny vplyv nielen na deti, ale aj na rodiny z MRK ako také.

Zatiaľ čo investičné balíky zamerané na MRK zahŕňajú tvrdé aj mäkké investície, sekvenovanie týchto balíkov nie je vždy v tandeme. V dôsledku toho nie je tvrdá infraštruktúra vždy doplnená potrebnými mäkkými investíciami.

Príklady zahŕňajú rozvoj bývania, ktorý nemá terénnych sociálnych pracovníkov pracujúcich s obyvateľmi alebo komunitnými centrami, ktoré nemajú dostatočnú ľudskú kapacitu na vykonávanie aktivít zameraných na zlepšenie sociálnej integrácie medzi ľuďmi z MRK a ľuďmi z väčšinového obyvateľstva.

Odporúčaná prístup

Vytváranie silných partnerstiev a podpory organizácií (organizácií občianskej spoločnosti) je kľúčom k rozšíreniu komunitných sociálnych zmien a komunitných programov na obohacovanie detí. V súčasnosti v tomto sektore pôsobia niektoré organizácie a inštitúcie, je ich však veľmi málo a ich dosah je obmedzený. Zámerom podpory je spolupracovať s týmito inštitúciami za účelom zmapovania podpory potrebnej na rozšírenie rozsahu a geografického pokrytia podpory, ktorú môžu poskytnúť. Svetová banka má rozsiahle skúsenosti v tejto oblasti a môže sa podeliť o najlepšie globálne osvedčené postupy v oblasti prístupov k podpore rozvoja v ranom detstve a budovania partnerstva s komunitnými organizáciami a aktívnymi obcami.

Aktivity a výstupy:

Aktivity PSK:

- analýza a vytváranie sietí organizácií občianskej spoločnosti a iných sociálnych partnerov

Časový plán: marec 2022 – apríl 2023

- podpora aktivít organizácií občianskej spoločnosti v rómskych komunitách (rómske dobrovoľníctvo, pastorační asistenti, matky predškolákov, pedagogickí asistenti, lektori, mentori, komunitní a sociálni pracovníci atď.)

Časový plán: marec 2022 – apríl 2023

- podpora príkladov osvedčených postupov v rómskych komunitách kanálmi PSK (sociálne stránky, miestna televízia, newsletter, noviny PSK atď.)

Časový plán: marec 2022 – apríl 2023

Svetová banka: i) podporí PSK a pilotné obce, ktoré sú ochotné podieľať sa na vyššie opísaných aktivitách; ii) identifikácia organizácií (organizácie občianskej spoločnosti a iní sociálni partneri), ktoré môžu spolupracovať na rozšírení služieb; iii) odporučí podporný balík potrebný na posilnenie organizácií občianskej spoločnosti a obcí; a iv) zdieľanie globálnych osvedčených postupov a uľahčenie výmeny poznatkov systémom peer to peer.

Svetová banka poskytne PSK odborné poradenstvo a technické vstupy vrátane environmentálnych a sociálnych (E&S) odporúčaní na základe environmentálnych a sociálnych štandardov (ESŠ) s cieľom usmerňovať prípravu navrhovaných investičných balíkov v šiestich pilotných obciach. Banka konkrétne preskúma a poskytne pripomienky spolu

s navrhovanými kritériami, navrhovanými štandardmi a osvedčenými postupmi, ak je to vhodné, pre vybrané dokumenty pripravené šiestimi vybranými obcami, konkrétne: i) príslušné technické a inžinierske štúdie; a ii) príslušné dokumenty o financovaní projektov (vrátane žiadostí o financovanie) pre vybrané investície.

Táto práca vyvrcholí konsolidovanou správou na konci programu.

Časový plán: marec 2022 – apríl 2023

Komponent II. Základná environmentálna infraštruktúra v okrese Snina

Tento komponent vychádza z aktivít CuRI I., CuRI II. a CuRI III. – budovanie základnej environmentálnej infraštruktúry na základe výsledkov revidovanej štúdie uskutočniteľnosti z roku 2020.

Účelom je poskytnúť 28 obciam v okrese Snina, ktorým chýba základná environmentálna infraštruktúra, optimálne alternatívne technické riešenia pre rozvoj, čistenie a distribúciu zdrojov pitnej vody a zber, čistenie a likvidáciu odpadových vôd.

Predmetná oblasť zahŕňa štyri údolia okresu Snina: Pčoliné a okolie, Ublianska dolina, Uličská dolina a Zbojská dolina. Infraštruktúra a služby zásobovania pitnou vodou budú poskytované pre 24 obcí s počtom obyvateľov 4902 a infraštruktúra a služby odpadových vôd pre 28 obcí s počtom obyvateľov 6690⁶.

Výstupom bude vypracovanie súboru technických návrhov (projektová dokumentácia) decentralizovaných riešení týchto aktivít s ohľadom na právne predpisy o verejnej vodnej infraštruktúre, existujúci stav regiónu (veľkosť a demografia obcí, Národný park Poloniny, Chránená krajinná oblasť Vihorlat, Prírodná rezervácia Veľký Bukovec, chránené územia NATURA 2000) a stav existujúcej vodnej a odpadovej infraštruktúry.

Svetová banka poskytuje poradenstvo v oblasti projektovej dokumentácie. Financovanie inžinierskych návrhov poskytne PSK s možnosťou využiť EŠIF po splnení požiadaviek stanovených riadiacim orgánom. Vypracované návrhy budú odovzdané obciam tak, aby mohli požiadať o EŠIF na výstavbu vodovodných a kanalizačných systémov. PSK bude ďalej informovať príslušné orgány o potrebe oprávnenosti na DPH a nedostatku zdrojov na spolufinancovanie obcí.

Aktivity a výstupy:

⁶ Údaje za rok 2020 .

Zdroj: http://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_DEM/om7103rr/v_om7103rr_00_00_00_sk

Aktivita II.1 Zásobovanie obcí pitnou vodou vrátane odvodňovania a likvidácie odpadových vôd v okrese Snina

Aktivity:

- PSK obstará kvalifikovanú a skúsenú inžiniersku firmu, ktorá bude realizovať projektovanie 24 zariadení na zásobovanie pitnou vodou a 28 zariadení na nakladanie s odpadovými vodami pre okres Snina. PSK si najme medzinárodne obstarané inžinierske poradenské firmy (nevylučujúc miestne firmy v procese obstarávania) na projektovanie infraštruktúry a služieb v oblasti zásobovania pitnou vodou a odpadových vôd pre 28 cieľových obcí okresu Snina.

Časový plán: január – december 2022

- Identifikácia vhodnej právnej formy a vymedzenie zmluvných vzťahov pre proces získavania finančných zdrojov z EŠIF a/alebo národných fondov.

Časový plán: apríl – jún 2022

- Konzultačná činnosť expertov Svetovej banky pri navrhovaní spôsobu prevádzky a údržby vodnej a odpadovej infraštruktúry.
- Inžinierske firmy obstarané zo strany PSK za účelom projektovania a prípravy projektovej dokumentácie pre infraštruktúru v oblasti zásobovania pitnou vodou a odpadových vôd v okrese Snina, vrátane poskytovania inžinierskych služieb PSK a 28 miestnym samosprávam pri získavaní územných povolení a vypracovanie EIA v prípade potreby.
- Konzultačná činnosť expertov Svetovej banky v rámci vypracovania projektovej dokumentácie, účasť na stretnutiach s projektantom.

Časový plán: apríl – december 2023

- PSK & 28 miestnych samospráv pre úspešnú finalizáciu procesov územného povolenia, vrátane schválenia EIA regionálnymi/okresnými environmentálnymi agentúrami.

Časový plán: december 2022 – december 2023

Komponent III. Poloniny Trail

Poloniny Trail je praktickým nástrojom pre sociálny a hospodársky rozvoj Národného parku Poloniny a okolitých oblastí, ktorý bol definovaný odporúčaniami expertov Svetovej banky počas implementácie prvej fázy iniciatívy CuRI. V rámci druhého roka CuRI iniciatíva pomohla identifikovať predbežné zarovnanie Poloniny Trail, 90 km hlavnej slučky zo širokej siete existujúcich menších chodníkov v oblasti a tiež niektoré úplne nové, ako to navrhuje Výstup 3. Vzhľadom na zložitú povahu rozvoja chodníka bola slučka rozdelená do troch etáp, kde príprava prvých dvoch etáp výrazne pokročila a bude postavená do roku 2023, zatiaľ čo

prípravy na tretiu etapu budú pokračovať v roku 2022 a budú navrhnuté na financovanie v programovom období 2021 – 2027.

Aktivity a výstupy:

Aktivita III.1. - Dokončenie tretej etapy Poloniny Trail

Cieľom komponentu v roku 2022 bude na základe vypracovanej projektovej dokumentácie dokončiť procesy obstarania pozemkov a získať povolenia na výstavbu tretej etapy chodníka na pokračovanie stavebných prác pre túto etapu v nasledujúcich rokoch.

Aktivity a výsledky:

- Identifikácia a riešenie majetkových otázok prostredníctvom dialógu so súkromnými a verejnými vlastníkmi pôdy, ako to vyžaduje slovenská legislatíva
Časový plán: marec – september 2022
- Získanie územného rozhodnutia
Časový plán: september 2022
- Získanie stavebného povolenia
Časový plán: február 2023
- Intenzívna komunikácia s relevantným riadiacim orgánom o financovaní tretej etapy, zabezpečenie zdrojov financovania zo štrukturálnych fondov
Časový plán: marec 2022 – jún 2023
- Spolupráca s relevantnými agentúrami a inštitúciami na ďalšej propagácii Poloniny Trail (prepojenie služieb cestovného ruchu - príjemcovia výzvy Ministerstva hospodárstva, marketing a propagácia atď.)
Časový plán: marec 2022 – jún 2023
- Správa Svetovej banky
Časový plán: jún 2023

Komponent IV. Zvyšovanie kvality a efektívnosti stredoškolského vzdelávania v PSK

Odbor školstva Úradu PSK vyjadruje záujem pokračovať v komponente odborného vzdelávania a prípravy v rámci Catching-up Regions Initiative (CuRI) v spolupráci so Svetovou bankou, MIRRI a Európskou komisiou, ako aj v jej ďalšej fáze (IV.), ktorá sa očakáva v rokoch 2022 – 2023. V rámci tohto komponentu a tejto iniciatívy sa budeme naďalej zameriavať na zvyšovanie kvality, relevantnosti a modernizácie stredných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK s cieľom pripraviť absolventov na regionálny, národný alebo medzinárodný trh práce, ktoré budú

spĺňať požiadavky súčasných a budúcich zamestnávateľov v súlade s požiadavkami Priemyslu 4.0 v oblasti informatizácie, automatizácie a rozvoja zručností pre 21. storočie.

Vzhľadom na vývoj a súčasný stav oblastí a tém, ktoré boli v posledných rokoch predmetom komponentu odborného vzdelávania a prípravy v rámci iniciatívy PSK (2018 – 2021), navrhujeme, aby hlavným zameraním (témou / kľúčovou oblasťou) komponentu odborného vzdelávania a prípravy na rok 2022 bola digitalizácia.

Digitalizácia na úrovni vzdelávacieho obsahu, internej školskej infraštruktúry alebo regionálnej informačnej siete stredných škôl je ďalším doplnkom investícií uskutočnených a spustených v školách v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK, či už v súvislosti s CuRI alebo procesom optimalizácie siete stredných škôl.

PSK sa tak pripraví na efektívne čerpanie finančných zdrojov v rámci EŠIF, Plánu obnovy a odolnosti alebo iných programov, v rámci ktorých je oblasť digitalizácie jednou z hlavných tém / oblastí podpory v rámci stredoškolského vzdelávania na Slovensku.

Všetky kroky – analýza, zistenia, odporúčania alebo návrhy, budú zdieľané a prediskutované s Ministerstvom školstva, MIRRI alebo s akýmkoľvek iným orgánom, s ktorým bude PSK úzko spolupracovať, aby sa predišlo duplicitě alebo konfliktu v plánovaných aktivitách na oboch stranách.

Aktivity a výstupy:

Aktivita IV.1 Podpora digitalizácie stredných škôl v PSK / eventuálne budovanie digitálnej infraštruktúry na stredných školách v PSK

Podpora budovania digitálnej infraštruktúry a digitalizácie vzdelávania na stredných školách v PSK s ohľadom na požiadavky a štandardy školy 21. storočia. Budovanie internej digitálnej infraštruktúry stredných škôl a regionálnej siete škôl na zdieľanie a výmenu obsahu, údajov a informácií.

Aktivity a výsledky:

- Analýza stavu digitalizácie na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK
Časový plán: marec 2022 – júl 2022
 - Výstup: Analytická správa expertov Svetovej banky
- Selekcia "pilotných škôl" na návrh a výstavbu digitálnej infraštruktúry
Časový plán: júl 2022 – október 2022
 - Výstup: Selekcia pilotných škôl podľa Svetovej banky a PSK
- Stanovenie 3 úrovní podpory digitalizácie na vybraných stredných školách PSK:
 - technické vybavenie škôl (potrebné hardvérové vybavenie – notebooky, servery, komponenty LAN /WAN, audiovizuálna technológia atď.)

- digitalizácia vzdelávacieho obsahu (transformácia súčasných študijných materiálov / obsahu odbornej prípravy a vytvorenie nových materiálov v digitálnej forme, ktoré môžu byť použité v digitálnom prostredí pre dištančné vzdelávanie alebo ľahko zdieľané medzi školami, študentmi, zamestnávateľmi zapojenými do vzdelávacieho procesu; ako aj školenia alebo kurzy na tvorbu digitálnych študijných materiálov);
- Návrh / architektúra regionálnej digitálnej siete stredných škôl (napríklad Datawarehouse a zdieľaný on-line priestor na zdieľanie dát, študijných materiálov / on-line školení alebo iných aktivít školy, aj ako priestor pre on-line prezentáciu škôl a ich študijných programov verejnosti – základné školy/rodičia/zamestnávatelia atď. – napr. "Portál stredných škôl").

Časový plán: november 2022 – marec 2023

- o Výstup: Odporúčanie pre návrhy projektov

Podpora Svetovej banky v komponente odborného vzdelávania a prípravy zameraná na: analytickú štúdiu stavu digitalizácie na stredných školách a odporúčaniach pre odborné vzdelávanie a prípravu, poradenstvo pri rýchlych výsledkoch intervencií vo vzťahu k digitálnym zdrojom a učebným osnovám a podporu pri navrhovaní pilotov s plánom hodnotenia.

Časový plán: marec 2022 – marec 2023

- o Výstup: správa